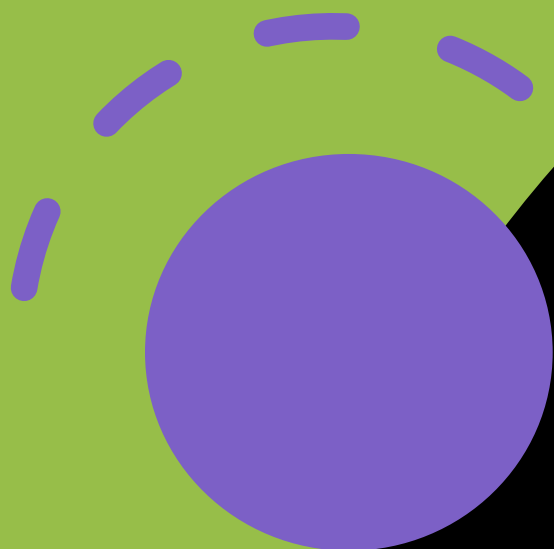

לחשוב מחדש על הקשרים בין ילדים ובין בעלי-חיים

עדות בפני הוועדה המייעצת לתחום צער בעלי-חיים,
משרד החקלאות, 10.9.2020

גל חכים אשר – פסיכולוגית חינוכית מומחית, ראש התוכנית לטיפול
רגשי בנוכחות בעלי-חיים במכללה האקדמית אורנים ומנהלת-שותפה
של מכון אדם וחיה לקידום דו-קיום ביננו ובין בעלי-החיים.

פינות החי במוסדות החינוך

- בפינות חי רבות לא נשמרת רווחתם של בעלי-החיים ומתקיימת פגיעה ממשית בהם:

היעדר טיפול רפואי בסיסי, תזונה לקויה, רבייה ללא הגבלה, סחר, היעדר מסרים ברורים של יחס המבוסס על כבוד ולא על כפייה ושליטה.

- חשוב לציין כי אין מדובר בליקויים נקודתיים אלא בצער בעלי-חיים מתמשך ובמסרים עמוקים יומיומיים המחלחלים לנפשם של הילדים ובני הנוער.

פינת חי בבית-ספר יסודי בצפון הארץ (2017)

- לבנה (ללא שם) – סבלה מסקביאס, שבר פתוח ברגל האחורית ונשיכות באזורים רבים בגופה.
- "הארנבונים הזכרים לא נתנו לנקבות ולגורים לאכול. הם תקפו אותם כל הזמן... לבנה לא יכלה לברוח במהירות כמו האחרים."
- פניות חוזרות למנהל בית-הספר בבקשה לזימון וטרינר לא נענו.
- לאחר שבוע חזרה הסטודנטית למקום ולבנה עדיין הייתה שם. בינתיים התרחשה עוד המלטה, ונבי ושחורי הם גורים יחידים שנותרו בחיים מהשגר. שאר הגורים, חלקם עדיין בחיים, נאכלו על-ידי חתולים, ושאריות גופות נותרו במקום ונאכלו לאט.
- פניות חוזרות למנהל לא הועילו. הסטודנטית לקחה על עצמה את האחריות וללא אישור המנהל הוציאה את הארנבונים לטיפול וטרינרי.
- המנהל דרש שיוחזרו לאחר הטיפול, אבל ויתר בשל עלות הטיפול.
- ד"ר רענן רפאלי, הווטרינר המטפל בקריית שמונה: "לא ראיתי הזנחה כזו." דרש לדווח על בית-הספר לווטרינר הרשותי.
- במעקב לאחר שנה וגם לאחר שנתיים, דבר לא השתנה.

בית-ספר יסודי לחינוך מיוחד (2020)

בית-ספר יסודי לחינוך מיוחד (2020)

חדר החיות הוקם למטרה
חינוכית, אך

- מתבצעת מכירה של
ארנבונים ועכברים;
- כלוב המכירה וסדנאות
חקר;
- בכל יום שישי מחלקים
חיות לתלמידים לסוף
השבוע.

בית-ספר יסודי לחינוך מיוחד (2020)

ארנבון – 5 שנים בכלוב לבד בחצר

בית-ספר יסודי לחינוך מיוחד (2020)

כרכן תירס: כלוב א20אר10אג20 ס"מ. אבן, מים ונייר

פינת חי בצפת (2019-2020)

פינת חי בצפת (2019-2020)

גני ילדים נכנסים באופן חופשי

פינת חי בצפת (2019-2020)

נערות בסיכון,
מחלקה להפרעות
אכילה, בית-החולים
הפסיכיאטרי צפת

פינת חי בצפת (2020-2019)

בית-ספר בחיפה (2020)

סחר ללא הגבלה

מגע בכפייה

רבייה ללא הגבלה

המצב יוצא משליטה --> המנהל מסיים את תפקידו --> נותרה כמות אדירה של בעלי-חיים שהטיפול בהם דורש לפחות 2 אנשי צוות במשרה מלאה --> מחפשים אחראי חדש לשיקום הפינה --> מתחיל תהליך פיזור בעלי-החיים ל"בתים טובים".

בית-ספר יסודי בצפון תל-אביב (2020)

בניית תוכנית לימודים עבור מטופל בכיתת חינוך מיוחד

"אני כבר לא מוכן להיכנס לשם... החיות מתות וגם נעלמות כל הזמן"

"הרבה פעמים הן רעבות – עצוב לי שם אני לא מוכן להיכנס"

התלמיד צורח ומתנגד כשאני מנסה לשכנע אותו ששהות בפינת חי תהווה חלק מהתוכנית הטיפולית שלו במצבים בהם קשה לו בכיתה

ניוד בעלי-חיים

❖ ניסיונות ליישום במסגרת התכנית לטיפול רגשי בעזרת בעלי-חיים, המכללה האקדמית לחינוך אורנים

- מסקנה: אי אפשר לפקח אפילו במדגם הקטן שאיתו עבדנו.
- מסקנה: חתימה על חוזה וטפסים לא הועילה.
- התגלו מקרים של סטודנטים השוכרים חיות בתעריף שעתי מחנויות חיות.

❖ מה לומדים הילדים?

- בעלי-החיים כאן לשימושי.
- בעלי-החיים נחותים ממני ומסוגלים לעשות מעט מאוד דברים.
- מחיקה מוחלטת של צרכי האחר לטובת הצורך שלי ללטף ולהחזיק.
- במפגש הרגעי עם החיה אנחנו חווים הנאה/הערכה/הרגשת הישג והצלחה, אבל אנחנו לא מלמדים אמפתיה לאחר.
- חשוב לזכור – אי אפשר ללמד חמלה ואמפתיה על-ידי מחיקת האחר, מכיוון שמדובר בידע הנרכש מתוך יחסים.

❖ ניסיונות לשינוי התפיסה

- בכל שנה סטודנטים שלנו פונים לקרן קרב, מתראיינים ומציעים מודל חלופי של הגעה עם בעל-החיים הקבוע שלהם, אך נאמר להם שהפעילות מבוססת על חשיפה למגוון בעלי-חיים, ובכלל זה חיות בר. המודל הרווח הוא טלטול בעלי-חיים מבית לבית, סטריס תמידי וחוסר היכרות של המדריך עצמו עם בעל-החיים הספציפי עמו הוא מגיע לפעילות.

"מחויבות העליונה של הפסיכואנליזה היא לשחרר את ההחזקה הנפשית של מאבק הכוח ולכונן [establish] את המחויבות להכרה [recognition], התהליך הדיאלוגי עצמו." (לאקאן, 1988)

חכים אשר, ג'. (2019). מבט פסיכואנליטי על מהלך ההתפתחות הנפשית בטיפול פסיכולוגי הנעזר בבעלי חיים: ממצבים מנטליים ראשוניים ועד ביסוס יחסים טריאדיים. שיחות, 33(2), 1-8.

ילדים מפנימים מודלים של מערכות יחסים.
תפקידנו לתווך להם, לתקן מודלים לקויים ולייצר עבורם
מודלים שיסייעו להם בהדרגה להצליח לראות את האחר.

"בוריס הוא בדיוק כמוני כזה עקשן, אני
הכי אוהב אותו. [...] הוא שונה מכל החיות
פה, קצת משוגע, ראית איך הוא בועט?"

"שנינו משוגעים אבל אני יכול להסביר
היום כבר את השיגעון שלי במילים ולא
בבעיטות."

"אני חושב שבוריס לא באמת משוגע, הוא
פשוט לא יודע מה לעשות מרוב התרגשות
כשהוא משתחרר לחצר בבוקר."

חשיבה
מחודשת על
ההשפעות
החינוכיות
והטיפוליות של
מפגש בין ילדים
לבעלי-חיים

- מחקרים רבים על השפעות חיוביות של המפגש בין אנשים לבעלי-חיים. האמנם?
- היעדר מחקר ותיעוד של השפעות המפגש עם בני-אדם על בעלי-החיים.
- צבל, א. (2019). "כבוד בפינת החי? השלכות חינוכיות של מפגש תלמידים עם חיות שביות." דברים 12, 247-265.
- Bexell, S. M., Clayton, S., & Myers, G. (2019). Children and Animals: The Importance of Human-Other Animal Relationships in Fostering Resilience in Children. *New Directions in the Human-Animal Bond*, 217-239.

מודלים חלופיים – אפשר אחרת!

1. תצפיות בחיות חופשיות מרחוק --> התבוננות אמיתית באחר, דחיית סיפוקים, ויסות עצמי. חיבור אמיתי לסביבה הטבעית, לקצב איטי יותר אל מול הקצב אליו הם נחשפים יום-יום מול המסכים.
2. פעולות ישירות להגנה על בעלי-חיים וחשיפה לבעלי-חיים בחוות הצלה ובמקלטים לשיקום --> חינוך לרגישות כלפי האחר, לאמפתיה ולחמלה. ילדים כסוכני שינוי, פיתוח אחריות כלפי האחר והסביבה.
3. מפגש, מגע וקשר בהדרכות ובטיפולים עם כלבים מבתי-מחסה – פרויקט לדוגמא בין הכלבייה העירונית חיפה (ד"ר איל תדמור) ובין מכללת אורנים.
4. המשך פיתוח וכתיבה של תכני לימוד שמטרתם היא שינוי מעמד בעלי-החיים בחברה ויצירת קשר מכבד ביננו ובינם (הרוח החיה שבחבורה, מט"ח).
5. הפיכת פינות החי הקיימות למרחבי חי ראויים --> עזירת הסבל ומניעת טראומות נוספות בקרב הילדים בפינות החי הקיימות.

מג'יק

צ'יבו

שלג

תום

מקס

מודל הטיפול ההדדי

- רק מתוך קשר אישי וקרוב עם בעלי-חיים וראייתם כסובייקטים, אנו בני-האדם יכולים להתחבר לחיה שבתוכנו.
- כשבעל-החיים אינו יכול לממש את כל צרכיו אז התפקיד המתווך של בעלי-החיים עבור בני-האדם/המטופלים לא יכול להתקיים.
- החיבור לחיה שבתוכנו לא יתקיים אם החיה שלפנינו אינה מממשת את צרכיה החייתיים על כל היבטיהם, ותפקידנו לדאוג לכך!

כללי הבית של המרחב החי

המרחב החי משמש בית לכל החיים לבעלי-החיים המתגוררים בו.

בעלי-החיים אומצו למרחב החי לאחר שחיו בתנאי מחיה לא נאותים ונדקקו לשיקום ולבית טוב יותר.

לכל בעל-חיים החי במרחב יש שם, אופי וסיפור חיים- בדיוק כמו לכל בני-האדם הנכנסים אליו.

במרחב החי בני-האדם מתארחים אצל בעלי החיים. כאן מתנהגים כאורחים מנומסים;
לא נכנסים לחדרי השינה או המרחבים הפרטיים של המארחים.

המרחב מאפשר לבני-האדם ולבעלי-החיים לשהות יחד ללא סבל, פחד ומצוקה; במרחב החי לא מתאפשרת כל פגיעה בבעלי החיים.

כשם שאין שני אנשים זהים וכל אחד הוא יחיד ומיוחד, כך גם אין שני בעלי חיים זהים. במרחב החי כל בעל-חיים מקבל טיפול אישי המותאם לצרכיו.

לא כל בעלי-החיים אוהבים קרבה וליטופים. אנחנו מכירים ומתחשבים ברצונותיהם ולא כופים מגע וקרבה.

לכל בעל-חיים יש העדפות חברתיות שונות. יש האוהבים להיות לבד, יש הסובלים מאוד מבידוד ויש כאלה שקשה להם לקבל חברים חדשים- בדיוק כמו בני-האדם. לכן, במרחב החי אנחנו מקפידים להכיר את צרכיהם, להקשיב להם ולדאוג למלא אותם.

במרחב החי בעלי החיים מקבלים מענה לכל צרכיהם הפיזיים, הרגשיים והחברתיים.

לכל בעל-חיים יש מחסה, מקום בטוח ומוגן אליו הם יכולים לגשת כאשר הם זקוקים לכך.

Newbury, S., Blinn, M. K., Bushby, P. A., Cox, C. B., Dinnage, J. D., Griffin, B., & O'Quin, J. (2010). Guidelines for Standards of Care in Animal Shelters. *The Association of Shelter Veterinarians*, 1-45.

תודה על ההקשבה